

tudi nam pokazal, da jo poznamo. Ali ji pa bojo Kranjci toliko hvalo peli kot Amerikanci, bo skušnja učila.
F. Terpinc.

Za domače potrebe kaj.

* Seme divjih vrtnic ali gartrož je prav okusna in zdrava kava. Kdo ne pozna divjih vrtnic ali gartrož (*rosa canina*), saj rastejo skoraj povsod v naši lepi krajnski deželi. Seme teh lepih cvetic, katero je v rudečih glavicah kakor v pušicah shranjeno, katere od mraza prevzete so tudi dobre za jesti, daje še prav okusno in na pljučih bolnim zdravo in boljše kavo (koffe) od navadne kave in dobro pijačo, če se iz glavic izžme, očedi, posuši in potem posušene kakor navadna kava povadi ali rožgè in ker je zrno precej jekleno, v možnarji zdrobí in zmelje, poslednjič skuha, ter kuhano poleg volje z mlekom nameša in s sladkorjem osladi. To je pijača, da se národna imenovati sme. Kdor ne verjame, naj poskusi in bo v svoje veselje zadovoljno se tega prepričal.
Robč.

Poduk za življenje, pot k premoženju.

Iz „zlatih bukev“ predstavil Juri Pajk.
(Dalje.)

Nihče ne zabi pregovora: če si kupiš nepotrebne, ne bo dolgo trpelo, da moral boš prodati kaj potrebnega. Dober kup kupljeno blago je že marsikterega v revšino spravilo. Nadalje. Nič ni bolj neumnega, kot če se človek denarja zato znebi, da si kèsanja kupi; vendar se vidijo take neumnosti pri vsaki dražbi (*licitirengi*). Dosti jih je, ki rajše s praznim želodcem v postljo gredó, ali pa jim družina stradati mora, da le na-se morejo obesti dragih cunj. Žida, škrlat in žamet ugasnejo ogenj v kuhinji, pravi pregovor. To niso potrebe za življenje; al bedaki hrepenijo po njih samo zato, da bi se svetili! Le-sèm spada tudi enak pregovor, ki ga vsi poznate: Kmet na nogah je viši kot plemenitnik (žlahni gospod) na kolenih.

Ta ali uni je morebiti premoženja priženil ali poddedoval, pa meni, da ga nikdar povžil ne bo. Tak je podoben tistemu, ki misli, ker je danes dan, ne more več noč biti. Po pravici se pravi: Le otroci in norci mislijo, da dvajset goldinarjev in dvajset let na veke (vekomaj) trpi; če se neprenehoma iz kašte jemlje, pa ničesa ne domesti, se kmalo sprazne. Če hočete vrednost denarja prav spoznati, pojdite in glejte, kdo vam ga posodi. Kdor gré denarja na pósodo iskat, išče skrbí, pregovor pravi. Ravno tako gré temu, ki takim ljudém posodi; naj gleda, kako svoj denar nazaj dobi.

Ošabnost je ravno tako silna beračica, kakor pomanjkanje in še veliko bolje nesramna. Si si kak lišp kupil, si primoran, še deset družih si kupiti, da se vsa obleka k tej novi prileže. Berač, ki bi se rad z bogatinom spakoval, je gotovo tako velik norec kakor žaba, ki se napenja, da bi tolika postala kot vol. Pravičen je pregovor, ki pravi: Ošabnež zajtrkva z napuhom, kosi z revšino, in večerja s sramoto. Če se prav premisli, čemu nek koristi hrepenenje po lišpanji, zastran ktere ga človek toliko vaga, toliko trpi. Lišp ne pomnoži zdravja pa tudi bolečin ne lajša, ne množi vrednosti človekove, budí le nevošljivost, da ga nesreča hitreje dospè.
(Kon. prih.)

Natoroznanske stvari.

Nekaj o luni.

Spisal Ogrinc Viljem.

Luna je podoba luči, ktera jo razsvitljuje. Makrobi. *)

Ko lune svit iz zgor višave
Mi pošlje žarkov mil pozdrav,
V dnu sreča pač gled daljave
Čud o Božji zbuva mi veljav.
Kranjski.

V v o d.

Kdo ni že večkrat v jasnih nočeh občudoval milo luno na zvezdatem nebu? Gotovo so se mu tû zbujale razne misli in razni občutki, misli o njeni velikosti, svitlobi, podobi itd. Mislil je sèm in tjè, želel si razjasniti svoje dvombe — pa človeški um je preslab, da bi mogel v trenutku seči do skrivnosti, navadnem opazovavcom komaj komaj uganljivih. Al tû nam pride na pomoč zvezdoznanstvo (*astronomija*), lepa rastlika natoroznanstva.

Preden pričnemo z dotičnim zvezdoznanskim popisom lune, hočemo v kratkem obrisu pregledati zgodovino lunoznanstva ter opazovati, kateri omikani narodi starejega in novejega veka so njemu pripravili z različnimi znanostimi na tem polji visoko stopnjo sedanje vednosti.

Da pa lože pregledamo osnovo našega predmeta, si razdelimo delo v sledeče poglavja:

- I. zgodovina lunoznanstva;
- II. velikost, daljava.... lune;
- III. lunine premene (*Mondphasen*);
- IV. fizična (naravna) podoba lune;
- V. solčno in lunino mrknjenje;
- VI. otamnine lunine;
- VII. zakrivanje zvezd po luni, in
- VIII. vpljiv lunini gledé zemlje.

I. Zgodovina lunoznanstva.

Prišel bo čas, v katerem bota dan in marljivost več stoletij prinesla na svetlo, kar je sedaj še neznano. *)
Seneka.

§. 1. Kakor ima vsaka rastlika vednosti svojo zgodovino, ki nam natanko razjasnuje dočasni razvitek in napredek na njenem polji, tako ima tudi luna svojo zgodovino, ki pričinja že v starodavnosti, ter pelje, kazaje vsakočasno napredovanje k noveji dôbi.

Toraj si pogledajmo natančneje ljudstva vsake dôbe, kateri so se soznanjali z zvezdoznanstvom, in so zraven izvrstne priče vednosti o luni, njeni velikosti, daljavi itd. za dotično dôbo.

Kitajci ali Kinezi.

§. 2. Najstareje znanosti o zvezdoznanstvu nahajamo pri Kitajcih že leta 1100 pred Kristusom. — Dospeli so do velike urnosti si določiti čas in ure, v katerih mrkneta solnce ali luna, kar so si pridobili po tem, da so si zvesto zapomnili dneve teh prikazin in po takem našli neko (veljavno) dôbo, v kateri se ponavljajo te prikazni v taistem redu. To nam kaže, kako staro mora pri njih biti to znanstvo.

Cesarja imajo za „sina nebeškega“; toraj je po njih domišlii od njega morala iziti slika nepremičnega reda, po katerem naj se ravnaajo vsi poti svetov. Kadar ste

*) „Luna spectaculi instar. lumen, quo illustratur.“ M. com. in somn. Scip. I. 19. Pis.

**) „Veniet tempus, quo ista, quae nunc latent, in lucem dies extrahat et longioris aevi diligentiae.“

S. Naturalium Quaest. I. VII. c. 22. Pis.